

А. Л. НЕЧИТАЙЛО

**Про нові надходження
у фонди Інституту археології
(друга половина 1973 р.)**

У хроніці попереднього випуску «Археології» (№ 16) було вміщено огляд матеріалів, що надійшли у фонди Інституту в першій половині 1973 р. Надходження за другу половину складались з восьми колекцій, які налічували 9532 предмети. Вони походять з розкопок, проведених співробітниками Інституту в 1969—1972 рр. у Київській, Вінницькій, Миколаївській, Дніпропетровській, Чернігівській і Запорізькій областях, а також зі зборів 1973 р., здобутих Л. А. Клевцовим на Київщині.

У даній інформації зберігається той самий принцип викладу.

Група 1. До неї входять колекції з багат шарового поселення Гришівка, трипільського — Бернашівка, городища, поселення і могильника черняхівської культури Башмачка, ранньослов'янської пам'ятки Ходосівка, а також знахідки, зібрані у Києві та Київській області.

Перша колекція налічує в своєму складі 4084 предмети з розкопок 1969—1971 рр. на південній околиці хутора Гришівка поблизу с. Ядути Борзнянського району Чернігівської області. Керівник розкопок — С. С. Березанська. Поселення розташоване на мису лівого берега р. Трубіж (притоки Десни). Воно багат шарове, чим зумовлена різночасність знахідок. У колекції найбільш ранній неолітичний матеріал належить до різних культурних груп. По-перше, це предмети дніпро-донецької культури I та II етапів. Серед них в основному фрагменти кераміки та вироби з кременю. Є кварцитовий наконечник списа. По-друге, сюди входять матеріали ямково-гребінчастого неоліту деснянсько-созької культури: фрагменти кераміки та крем'яні знаряддя, а також вироби з кістки. Третю групу становлять предмети бронзового віку, а саме — сосницького типу тшчинецької культури. Остання група — речі раннього залізного часу юхнівської культури (VII—VI ст. до н. е.).

До другої колекції (2476 предметів) входять матеріали поселення ранньотрипільської культури, досліджуваного в 1972 р. на південно-західній околиці с. Бернашівка Могилів-Подільського району Вінницької області. Розташоване воно на краю першої надзаплавної тераси лівого берега р. Дністра, трохи (на 130 м) нижче гирла р. Жван. Керівник розкопок — В. Г. Збеневич. Як і в попередній колекції, тут переважає кераміка. Численими є крем'яні та сланцеві знаряддя, а серед кістяних особливо цікава бойова сокира з рогу оленя.

Найважливіше значення мають фрагменти кераміки з чітко виявленими рисами культури Боян. Ця колекція цінна тим, що вона походить з першого і поки що єдиного на Україні поселення типу Прекукутені II.

Третя колекція (617 предметів) включає надходження з розкопок 1971 р. — городища, поселення та могильника черняхівської культури на східній околиці с. Башмачка Солонянського району Дніпропетровської області. Начальник експедиції — А. Т. Сміленко. Розвідувальні розкопки на поселенні і території могильника проводились В. А. Мізіним.

Більшість знахідок становить кружальний та ліпний посуд. Є фрагмент скляної посудини. Наявні керамічні прясла, кістяні речі. За матеріалами відкрита пам'ятка належить до черняхівської культури раннього періоду (III ст. н. е.).

Четверту колекцію (168 предметів) становлять матеріали з розкопок 1972 р. на ранньослов'янському поселенні, розташованому на південь від с. Ходосівка Києво-Святошинського району Київської області. Керівник робіт — О. В. Сухобоков (про колекцію, зібрану тут у 1969—1970 рр. Р. С. Орловим, повідомлялось в попередньому випуску).

Незначну кількість становлять фрагменти посуду та крем'яні вироби софіївського типу пізньотрипільської культури. Основна частина колекції — ранньослов'янський матеріал. Це ліпний та гончарний посуд, який має аналогії в керамічних комплексах пам'яток волинцевського типу. Є й інші керамічні знахідки і дрібні кам'яні вироби. Решту становлять кілька залізних предметів і прикраси з різноманітних матеріалів, зокрема фрагменти від двох антропоморфних срібних бляшок салтівського типу. За звітом дослідника, колекція датована VII—IX ст. н. е. Вона цікава не тільки різноманітним матеріалом в поєднанні з датуючими знахідками, а й тим, що походить з унікальної пам'ятки волинцевського типу, раніше певідомих на Дніпровському Правобережжі.

П'ята колекція являє собою матеріали (1726 предметів) розкопок, проведених у 1971 р. на Видубечах у Києві, на мисах Чайка, Хвойний, Тараса над Дніпром на тери-

торії ботанічного саду АН УРСР. Керівник робіт — І. І. Мовчан. Знахідки неодночасні. Найбільш рання кераміка датується пізньотрипільським часом. Основну частину колекції становлять фрагменти посудин післямонгольського часу (XIII—XIV ст.). Є також уламки скляного посуду цього ж часу та інші речі. Наявні й пізніші матеріали (XVII ст.): кераміка та кахлі.

Шоста колекція налічує 378 предметів, зібраних у Києві на Оболонському масиві (зруйноване поселення) і на поселенні поблизу с. Казаровичі, в урочищі Холм (за 1,5—2 км на південь від села) на мису, який розмиває Київське море (Киево-Святошинський район). Колекція передана до фондів інституту Л. А. Клевцовим.

Оболонський масив. Тут виявлені тільки фрагменти кераміки: неолітичної (дніпро-донецької культури), епохи бронзи (тищинецької).

Казаровичі. З цього поселення походить кераміка дніпро-донецької культури та кремій доби неоліту і ранньої бронзи; глиняний посуд та прясла софіївського типу трипільської культури. Крім того, є знахідки доби ранньої бронзи (середньодніпровська культура), середньої та пізньої бронзи — багатоваликівської, тищинецької та білогрудівсько-лебедівської культур.

Група II. У цій групі дві колекції (сьома і восьма) з розкопок курганів в Миколаївській та Запорізькій областях. Матеріали датуються в межах від епохи енеоліту до середньовіччя.

Сьома колекція (61 предмет) здобута під час робіт 1972 р. у зоні будівництва першої черги Південно-Бузької (Очаківської) зрошувальної системи. Розкопані три кургани в групі V на південь від с. Ковалівка Миколаївського району та області. Начальник експедиції — Г. Т. Ковпащенко.

До найбільш ранніх знахідок належать предмети з поховань ямної культури, даді — матеріали катакомбної та зрубної культур. Основну частину колекції становлять речі з поховань скіфського часу (IV ст. до н. е.).

Восьма колекція складається з 22 предметів, зібраних Верхньо-Хортицьким загonom (начальник — Б. М. Мозолевський) Північно-Рогачикської експедиції 1969 р. під час розкопок великого кургану, розташованого на території будівництва Запорізького заводу високовольтної апаратури. Курган стояв на підвищеному плато між західною околицею Запоріжжя і східною околицею с. Верхня Хортиця, за 2 км від старого русла Дніпра. Тут виявлено 19 поховань. Надійшли речі з десяти поховань ранньої та середньої бронзи. Найбільш ранні знахідки належать до давньоямної культури, пізніші — до катакомбної та зрубної.